5.13

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

sanat

ISSN 1302-2038

Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi

SAYI: 13 YIL: 2008

SANAT DERGİSİ
HAKEMLİ BİR DERGİDİR

"Mayıs ve Kasım aylarında 6 ayda bir yayınlanır"
Mayıs 2008/Sayı: 13

Dergi Sahibi
Prof. Dr. Kemalettin YİĞİTER

Yayın Kurulu

Başkan
Selman CAN

Yazı İşleri Sorumlusu/Editör
Fikri SALMAN

Koordinatör
Yasemin YAROL

İngilizce Düzelti
Erdinç PARLAK

Redaksiyon
Cem İÇYAR

Grafik Tasarım
Uğur BAKAN
Murathan ER

Dağıtım
Köksal BİLİRDÖNMEZ

Basım
Zafer Ofset 2009-02-19

ISSN 1302 - 2938
Dergide yayınlanan yazıların tüm sorumluluğu yazarına aittir

Yazışma Adresi
SANAT DERGİSİ
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR FAKÜLTESİ
25240 ERZURUM

Tel: 0 442 236 09 65
Fax: 0 442 236 09 66
e-mail: gsfsanat@atauni.edu.tr

g s f

İÇİNDEKİLER

Adem ÇELİK
SUNGURBEY CAMİİ (NİĞDE) DOĞU VE KUZEY TAÇ KAPILARINDAKİ FİGÜRLERİN İKONOGRAFİK DEĞERLENDİRMESİ....1

Cahit AKSU
TÜRK MÜZİK DEVRİMİNE GÜNCEL BAKIŞ Sonuçtan-Sürece, Süreçten-Günümüze Yeni Çıkarımlar....17

Faris KARAHAN/Elif AKPINAR/Meliha KARAMAN
MİMARİ MİRASIMIZI NASIL KORUMALIYIZ?KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDEN BİR ÖRNEK: ÖŞVANK KİLİSESİ....27

Feridun ÖZİŞ/Suat VERGİLİ
DİNLEYİCİ-ORKESTRA-MÜZİSYEN PERSPEKTİFİNDE KONSER SALONLARININ AKUSTİK TASARIM PARAMETRELERİ....35

Fevziye EYİGÖR
'AYAKKABI'NIN FIRLATIL(-A-MA)MASI....43

Hakan PEHLİVAN
ANTAKYA ROMA DÖNEMİ MOZAİKLERİNİN İLÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİ TARAFINDAN YENİDEN UYGULANMASI PROJESİ....51

Haldun ÖZKAN
BAYBURT/ KONURSU ULU CAMİİ VE ÇEŞMESİ....57

Havva HALAÇELİ
BİLGİ TOPLUMUNDA YÜKSEK TEKNOLOJİ ÜRÜNÜ ÇOK FONKSİYONLU TEKSTİLLER....67

Hüseyin YURTTAŞ
GÜMÜŞHANE / KÖSE'DEKİ KÜLTÜR VARLIKLARI....73

Kadir PEKTAŞ
HÜSREV PAŞA'NIN BİTLİS'TE BİR KİTABESİ....87

Levent MERCİN
GELENEKSEL EL SANATLARINI YAŞATMA SORUNU VE BİR ÇÖZÜM ÖNERİSİ: KENT MÜZELERİ....91

Lütfü KAPLANOĞLU
SANATSAL BİR DEĞER OLARAK " KOLÂJ "....97

Mustafa Orkun MÜFTÜOĞLU
BATI RESİM SANATININ 19. YÜZYIL ÖNCESİ TÜRK RESİM SANATINA BİÇİMSEL ETKİLERİ....105

Mümtaz DEMİRKALP
ŞEHİRSEL ÇEVRE VE HEYKEL....111

Neslihan YAŞAR
KUMAŞ MODASINDA YENİLİKÇİ ETKİLER....117

Serkan ÖZER
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KENT-ÇEVRE İŞLİKİSİ İÇİNDE ÇEŞMELER....129

Valide PAŞAYEVA
AZERBAYCAN'IN BASGAL KÖYÜ KELAĞAYI DOKUMALARI....135

Yılmaz KAHYAOĞLU
EĞİTİM VE MÜZİK SOSYOLOJİSİ....147

Zuhal ARDA
ÇAĞDAŞ SANATIN ELEŞTİRİSİ....153

HÜSREV PAŞA'NIN BİTLİS'TE BİR KİTABESİ

Kadir PEKTAŞ*

AN INSCRIPTION OF HÜSREV PASHA IN BİTLİS

It is understood that the inscription, which is confirmed to be leaned against the door of Şerefiye Külliye is situated in the city-centre, is located in Bitlis city centre and was brought there to be protected.
The inscription belongs to the structure which was built by Hüsrev Pasha who had executed administration in this region in the second half of the 16th century. The white marble inscription, of 56 x 47 x 12 cm sizes, has reached today with a broken part. The Arabic inscription, which was written in two lines, is with embossed letter, smoothly stacked and is sülüs (a style of Arabic script) lined. It means:

"The commander of the commanders, Hüsrev Pasha, who loves piousness, in 983 (AD.1575-1576) ordered this inscription to be done."

We believe that this inscription, in which the name of Hüsrev Pasha appeors second time in Bitlis, belongs to El-Aman Inn. which the same person had built on Bitlis-Tatvan road.

Anahtar Kelimeler: *Kitabe, Hüsrev Paşa, Ribat, Bitlis, El-Aman*
Key Words: *İnscription, Hüsrev Pasha, Ribat, Bitlis, El-Aman Inn*

Bitlis çevresinde yaklaşık 10 yıldır yapmakta olduğumuz yüzey araştırmalarına 2008 yılında da devam edilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün izniyle 2008 yılı Ağustos ve Eylül aylarında yaptığımız araştırmalarda[1] Bitlis il merkezinde, Şerefiye Külliyesi'nin kapısına yaslanmış durumda bir kitabeye rastlanmıştır.

Yaptığımız incelemede, hangi yapıdan geldiği anlaşılamamış ancak il merkezinde bulunduğu ve korunmak üzere buraya getirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Kitabe daha sonra yerinden alınarak, bir tutanakla Bitlis Etnografya Müzesi'ne teslim edilmiştir.

XVI. yüzyılın ikinci yarısında bu bölgede yöneticilik yapan Hüsrev Paşa'nın inşa ettirdiği bir yapıya ait olan bu kitabeye geçmeden önce Osmanlı döneminde Bitlis şehri ve burada geçen olaylar hakkında giriş mahiyetinde bilgi vermek gerekmektedir.

Yavuz devrinde bir ara Osmanlı kontrolüne giren Bitlis, Kanuni'nin başa geçmesiyle İran himayesine geçmiştir. Ulama Paşa tarafından 1534 yılında kesin olarak Osmanlı topraklarına katılan Bitlis şehri, bu dönemde seyyahlar tarafından etrafı surlarla çevrili küçük ve mamur bir şehir olarak anlatılmaktadır. Karakoyunlu ve Akkoyunlu dönemlerinde şehrin yönetiminde söz sahibi olan Şerefhanların Osmanlı döneminde de aralıklarla varlıklarını hissettirdikleri görülmektedir.

XVI. yüzyılın ikinci yarısında, Van Beylerbeyi Hüsrev Paşa'nın bölgede Osmanlı idaresinin yerleşmesinde önemli rolü olmuş, şehir merkezi ve çevresi kısa denebilecek bir sürede inşa edilen çok sayıda mimari eserle donatılmıştır.

Kanuni'nin Irakeyn Seferleri sırasında Matrakçı Nasuh tarafından yapılan minyatürü ile Evliya Çelebi'nin verdiği bilgiler birbirine yakındır. Bitlis'in on yedi mahalleden meydana geldiğini bildiren Evliya Çelebi mimari eserler, yöneticiler, halk ve buradaki sosyal hayat hakkında oldukça detaylı bilgiler vermektedir. XIX. yüzyılda Bitlis'i ziyaret eden Batılı seyyahlar burayı güzel ve canlı bir belde olarak anlatırlar.

Dokumacılık başta olmak üzere hayvancılığın ve ziraatın başlıca geçim kaynağı olduğu şehir, birkaç istisna dışında uzun süre sükunet içinde yaşamıştır. I. Dünya Savaşı'nda Rus istilasına uğrayarak yıkım yaşayan Bitlis, Cumhuriyet'in ilanından sonra tekrar gelişmeye başlamıştır[2].

* Prof. Dr. Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Denizli

1 Van Kültur ve Tabiat Varlıklarını Bölge Kurulu uzmanı Erkan KOÇ'un Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi olarak katıldığı yüzey araştırmasında Yrd. Doç. Dr. Gülsen BAŞ ile lisans öğrencileri Zafer TOPAK, Murat GÜL ve Canan TAN görev almışlardır. Araştırmalarımız TÜBİTAK, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Bitlis Valiliğinin maddi destekleri ile yapılmıştır. Adı geçen kişi ve kurumlara teşekkür ederim.

2 Nasuh es-Silahi, Beyân-ı Menâzil-i Sefer-i Irakeyn, (Tıpkı Basım, Nşr. Hüseyin G. Yurdaydın), Ankara, 1976; Şeref Han, Şerefnâme, Bitlis, 1597, (Çev. M. Emin Bozarslan), İstanbul, 1990; Evliya Çelebi Mehmed Zıllî İbni Derviş, Evliya Çelebi Seyahatnamesi, C. IV, (Tab'ı: Ahmed Cevdet), İkdam Matbaası, İstanbul, 1314, s. 85- 128; H. F. Tozer, Turkish Armenia and Eastern Asia Minor, London, 1881, s.304-310; Osman Yalçın, Siirt-Bitlis, İstanbul, 1961; Sıtkı Aydın, Bitlis Tarihi, İstanbul, 1967; Mükrimin Halil Yınanç, "Bitlis (Tarih)", İslam Ansiklopedisi, C.2, İstanbul, 1993. s. 660-664; Metin Tuncel, "Bitlis", TDV. İslam Ansiklopedisi, C.6, İstanbul, 1992, s.225-228.

Kitabe:

56 x 47 x 12 cm ölçülerinde beyaz mermer levha şeklindeki kitabe, kısa kenarlarından bir bölümü kırık olarak günümüze ulaşmıştır (Bak. Resim - Çizim).

Kitabede yazılar, oyularak hafif çökertilmiş yüzey üzerine yazılmış, satırların arasındaki cetvel ve çevresi daha kabarık düzgün bir çerçeve meydana getirmiştir. İki satır halindeki Arapça kitabe kabartma harflerle, düzgün istifli ve sülüs hatlıdır. Kitabe metni şöyledir:

امر بعمارة هذا الرباط امير الامرا محب الاتقيا
خسرو باشا في سنه ثلث و ثمانين وتسع(ما)نة

Transkripsiyon:

"Emera bi-'imâreti hâze'r-ribât emîru'l-umerâ muhibbu'l-etki(yâ)

Hüsrev Bâşâ fî sene selâse semânîne ve tis'a(mi)e"

Türkçe Anlamı:

"Takva (sahiplerini) seven, emirlerin emiri Hüsrev Paşa, 983 yılında bu ribatın yapılmasını emretti".

Değerlendirme:

Kitabede geçen bilgileri göz önüne alarak kitabenin hangi yapıya ait olduğunu ve Anadolu-Türk sanatındaki yerini saptayabilmek için, bizim için ipucu niteliğindeki bazı verilerin üzerinde durmak gerekmektedir.

Kitabeden, Hüsrev Paşa'nın H.983/M.1575-1576 yılında bir Ribat yaptırdığı anlaşılmaktadır. Burada "Ribat"[3] denmekle han kastedilmiştir.

Bitlis il merkezinde yer alan Emir Şeref [4] ve Hazo[5] hanlarının kitabelerinde de aynı kelimeye rastlanmaktadır. Ele aldığımız bu kitabe, XVI. yüzyılda Bitlis'te inşa edilen bir hana ait olmasının yanında bu dönemde Bitlis'teki hanların yaygın bir şekilde "Ribat" olarak adlandırıldığını göstermesi ile de dikkat çekicidir.

Bitlis'ten başka, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu'daki menzil yada şehir içi hanlarının bazılarının kitabelerinde yapıların Ribat olarak kaydedildiği görülmektedir. Bunlara, Anadolu Selçuklu döneminden Çardak ve Kırkgöz hanlarıyla Osmanlı döneminden Erzurum'daki Rüstem Paşa Hanı'nı örnek göstermek mümkündür [6].

Kitabede Hüsrev Paşa'nın adı geçmektedir. XVI. yüzyılda bu bölgede görev yapan iki Hüsrev Paşa bilinmektedir[7] . İncelediğimiz kitabe, XVI. yüzyılın ikinci yarısında bu bölgede görev yapan, 1587 (H.995) yılında İran seferinde şehid olan Köse Hüsrev Paşa'ya [8] ait olmalıdır.

III. Murad zamanında Van beylerbeyliği yapan Köse Hüsrev Paşa'nın bölgedeki imar faaliyetlerinde önemli rol oynadığı bilinmektedir. Daha çok inşa ettirdiği eserlerden tanıdığımız Köse Hüsrev Paşa'nın 1567-1568 yılında Eski Van'daki külliyesi[9] ile Bitlis-Tatvan karayolu üzerindeki El-Aman Hanı (Rahva Kervansarayı)[10] bunların en dikkat çekici olanlarıdır.

Resim: H.983 tarihli kitabe

Dönemin ünlü kroniklerinden Şerefnâme'de, Hüsrev Paşa'nın Bitlis'te yaptırdığı eserlerle ilgili bilgi verilirken Rahva Zaviyesi'ne

3 Oktay Aslanapa, "Ribat", İslam Ansiklopedisi, 9, İstanbul, 1993, s.737-738.

4 Kadir Pektaş, "Bitlis ve Çevresinde Ortaçağ ve Sonrası İneelemeleri (1999)", 18. Araştırma Sonuçları Toplantısı, I, (22-26 Mayıs 2000), Ankara, 2001, s. 4.

5 M. Oluş Arık, Bitlis Yapılarında Selçuklu Rönesansı, Ankara, 1971, s. 71-76.

6 İ. Hakkı Konyalı, Abideleri ve Kitabeleri İle Erzurum Tarihi, İstanbul, 1960, s. 287-288; R. Hüseyin Ünal, "Erzurum İli Dahilindeki İslami Devir Anıtları Üzerine Bir İnceleme", Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Araştırma Dergisi, Sy.6, Erzurum, 1973, s.121; Oktay Aslanapa, Türk Sanatı I-II, İstanbul, 1990, s. 282, 286; A. Demir, "Anadolu Selçuklu Hanları Kırkgöz Han", İlgi, Sy. 54, İstanbul, 1988, s. 17-20; Kadir Pektaş, "Çardak Han", Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları, (Ed. Hakkı Acun), Ankara, 2007, s. 162.

7 Abdülkadir Özcan, "Deli Hüsrev Paşa", TDV. İslam Ansiklopedisi, 19, İstanbul, 1999, s. 40-41.

8 Mehmed Süreyya, Sicill-i Osmanî, (Nuri Akbayar-Seyit Ali Kahraman, Osmanlı Ünlüleri), II, (Tarih Vakfı Yurt Yayınları), İstanbul, 1996, s.684.

9 Abdüsselam Uluçam, "Hüsrev Paşa Külliyesi", Dünyada Van, Sy.5, Van, 1994, s.11-13; a.y., "Eski Van'daki Mimari Anıtlar", Kültür ve Sanat (Van Özel Sayısı), (İş Bankası Yayınları), İstanbul, 1996, s.22-23; Rahmi Hüseyin Ünal, "Türk Döucmiude Van", Van, İstaubul, 1995, s.114-118; Semavi Eyice, "Hüsrev Paşa Külliyesi", TDV. İslam Ansiklopedisi, 19, İstanbul, 1999, s. 49-51.

10 Arık, a.g.e., s.86-90; Sabih Erken, Türkiye'de Vakıf Abideler ve Eski Eserler II, Ankara, 1977, s. 215-223; Abdüsselam Uluçam, Ortaçağ ve Sonrasında Van Gölü Çevresi Mimarlığı -II- Bitlis, Ankara, 2002, s.311-317.

(El-Aman Hanı) vakfedilen eserler arasında Hüsrev Paşa'nın yaptırdığı iki handan bahsedilmektedir[11] .

Benzer bir bilgi Evliya Çelebi tarafından da kaydedilmektedir. Evliya Çelebi Bitlis'te Hüsrev Paşa adlı bir mahalle bulunduğunu bildirdikten sonra Hüsrev Paşa Hanı, Hüsrev Paşa Çarşısı, Hüsrev Paşa Mescidi, Hüsrev Paşa Mektebi ve Hüsrev Paşa Sebili'nin adlarını vermektedir. Bunlar içinde Hüsrev Paşa Çarşısı'nı detaylı anlatmakta ve "iki ucu demir kapılı, kârgir yapılı ma'mur bir bina" olarak tanıtmakta[12] ; ayrıca El-Aman Hanı'nın Hüsrev Paşa'nın eseri olduğunu bildirmektedir[13] .

Bize aktarılan bu bilgilerden Hüsrev Paşa'nın El-Aman Hanı ile şehir merkezinde bir han ve bir çarşı inşa ettirdiği anlaşılmaktadır. Şerefnâme'de bahsedilen iki han ise, Evliya Çelebi'nin sözünü ettiği bir han ile bir çarşı olmalıdır. Buradan da, tespit etmiş olduğumuz kitabenin, bu üç yapıdan birine ait olabileceği sonucu çıkmaktadır.

Şimdi El-Aman Hanı ile, Bitlis'te günümüze ulaşan yada ulaşamayan hanları tek tek ele alarak incelediğimiz kitabenin bunlardan hangilerine ait olabileceği, üzerinde duralım.

Detaylı olarak ilk defa O. Arık tarafından yayınlanan El-Aman Hanı'nda kitabeye rastlanmamaktadır. Bitlis Vakıflar Bölge Müdürlüğü'nde bulunduğu bildirilen H.987/M.1579 tarihli vakfiyesi ise yayınlanmıştır[14] .

Evliya Çelebi'nin ifadelerinden[15] daha XVII. yüzyılın ortalarında harap olmaya başladığı anlaşılan yapı hakkındaki yayınlarda ve kendi incelemelerimizde kitabenin yerleştirilebileceği uygun bir yere de tesadüf edilememiştir. Bunun yanında incelediğimiz kitabenin El-Aman Hanı'na ait olduğunu varsayarsak yapının 1575-1576 yılında tamamlanıp vakfiyesinin üç yıl sonra düzenlenmiş olduğu sonucu çıkar ki bu da çok mantıksız görünmemektedir.

Çizim: Kitabe

Bu derece büyük programlı bir komplekse inşa kitabesinin konmaması zor görünmekle birlikte, yıkılan taçkapısı nedeniyle El-Aman Hanı'nda kitabeye yer verilip verilmediğini anlayabilmek oldukça güçtür.

Tespit ettiğimiz kitabenin ait olabileceği yapılardan biri diğeri de, Bitlis'te günümüze sağlam bir şekilde ulaşan Bapşin Hanı'dır[16] . Hanın yaklaşık 2 km kadar yakınında bulunan Bapşin Köyü nedeniyle bu adla anılan yapı, bazı yayınlarda Hüsrev Paşa Hanı olarak da kaydedilmiştir[17] .

El-Aman Ham gibi bu yapının da kitabesinin olmayışı inşa yılıyla ilgili farklı tarihler önerilmesine yol açmıştır. A. Gabriel 13-14. yüzyıla tarihlerken K. Erdmann bir Osmanlı yapısı olduğunu ileri sürmektedir. O. Arık yapıyı 16-17. yüzyıllara tarihleme eğilimindedir. O. C. Tuncer, Bitlis Vakıflar Bölge Müdürlüğü'ndeki bir kayıtta bu yapının Van Beylerbeyi Hüsrev Paşa'ya ait olduğunun yazılı olduğunu bildirmekte, ancak sözünü ettiği kayıtla ilgili başka bir bilgi vermemektedir[18] . Bunun yanında A. Uluçam, Bapşin Hanı'nın 16. yüzyılın ilk yarısında Hüsrev Paşa tarafından yaptırıldığını belirtmektedir.

Bapşin Hanı son zamanlarda önemli onarımlar geçirmiştir. Yapılan onarımlarla hayli değişikliğe uğratılan taçkapı ve dış cephelerde, günümüzde herhangi bir kitabelik görülmemektedir. Taçkapının onarımdan önce yayınlanan çizim

11 Şeref Han, a.g.e., s. 401-402.
12 Evliya Çelebi, a.g.e., s. 91.
13 Evliya Çelebi, a.g.e., s.129.
14 Mustafa Oflaz-Rahmi Tekin, "Van Beylerbeyi Köse Hüsrev Paşa ve Rahva Kervansarayı Vakfiyesi", Y.Y.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sy.1, Van, 2000, s.201-220.
15 Evliya Çelebi, a.y.
16 Albert Gabriel, Voyages Archéologiques dans la Turquie Orientale, I, Paris, 1940, s.240; Kurt Erdmann, Das Anatolische Karavansaray des 13. Jahrunderts, Berlin 1961, s.203; Arık, a.g.e., s.85-86; Erken, a.g.e., s.210-214; O. Cezmi Tuncer, "Bitlis-Van Karayolu ve Üzerindeki Hanlar", Sanat Tarihi Yıllığı, Sy.IX-X, İstanbul, 1981, s.324-326; Uluçam, a.g.e., 127-129. El-Aman Hanı ile Bapşin Hanı arasındaki Baş Han ile Şeyh Garip Türbesi'nin batı yönünde Anonim Han adlarıyla iki han daha vardır. Ancak, -her ne kadar çok bozuk olduğu için oknoamasa da- kitabeleri bulunduğu için bu hanları ayrıca ele almaya gerek görmedik.
17 Erken, a.y.; Tuneer, a.y.; Uluçam, a.y.
18 Tuncer, a.g.m., s.326. Bununla ilgili yapılan bir çalışmada herhangi bir kayda da rastlanmamaktadır. Rahmi Tekin, Bitlis Vakfiye Kayıt Defteri'ne Göre Bitlis Vakıfları, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi), Van, 2000.

ve fotoğraflarından da, basık kemerli kapı açıklığının üzerinde kitabeliğe benzer bir iz bulunmamaktadır[19]. Bu nedenlerle kitabenin Bapşin Hanı'na ait olamayacağını düşünmekteyiz.

Bitlis'ten Tatvan'a giden yolun başında, bugün Mahallebaşı olarak bilinen yerde bulunan Anonim Han'ın[20] , giriş kapısındaki açıklığının üzerindeki boşluğunun kitabe yeri olabileceğini düşünerek ölçülerini aldık. Ancak tespit ettiğimiz kitabenin boyutlarının buraya uymadığı sonucuna ulaştık.

Bitlis-Tatvan arasında Hüsrev Paşa'nın inşa ettirdiği yapılar arasında Dereler Suyu ve Harabe hanlarının adları da kaydedilmektedir[21]. Bunlardan Dereler Suyu Hanı'nın sadece adı verilmekteyken Harabe Hanı'nın son zamanlarda ortadan kalktığı bildirilmektedir. Bu nedenle kitabenin bahsedilen yapılara ait olup olmadığı konusunda herhangi bir fikir ileri sürememekteyiz.

Yukarıda vermiş olduğumuz bilgileri toparladığımızda tanıttığımız kitabenin, Bitlis'in tarihi yerleşim merkezinde veya merkeze yakın olan çevresindeki, günümüze ulaşmış yada ulaşamamış olan hanlara ait olduğunu söylemek için elimizde kesin kanıtlar bulunmamaktadır. Yalnız kitabenin, Bapşin Hanı ve Anonim Han'a ait olmadığını söyleyebilmekteyiz. Bu nedenle geriye, Hüsrev Paşa tarafından inşa ettirildiği artık kesin olarak bilinen El-Aman Hanı kalmaktadır.

Kitabelerin taçkapılara yerleştirildiği yaygın bir uygulamadır. Mevcut kalıntılarından pek yüksek tutulmadığı anlaşılan El-Aman Hanı'nın kuzey cephesinde, günümüzde harap durumdaki taçkapısı da büyük olasılıkla fazla iddialı değildi. Bu nedenle kapı açıklığının üzerine çok sayıda beyitten oluşan gösterişli bir kitabe yerine; iki satır halinde, sade ancak düzgün hatlı bir kitabe yerleştirilmiş olması akla daha yakın gelmektedir. Ayrıca El-Aman Hanı'nın vakfiyesinin, kitabenin tarihinden üç yıl sonra düzenlenmiş olmasının da bu düşüncemizi kuvvetlendirdiğini söyleyebiliriz. Evliya Çelebi'nin bu kitabeden bahsetmemesi ise, yapının daha o tarihlerde harap olmaya başlamasıyla ilgilidir. Vakıfları zayıfladığı için birçok yerlerinin yıkık olduğunu söyleyen Evliya Çelebi'nin yapıyı gördüğü zaman belki de kitabesi yerinde değildi.

Kitabenin diğer bir önemi de, Hüsrev Paşa'nın adının geçiyor olmasıdır. Van ve Bitlis'te birçok hayır eseri yaptıran Hüsrev Paşa'nın Bitlis'teki hamamda bulunan kitabesinde de adı verilmektedir[22] . Her iki kitabe de düzgün sülüs hatlı düzenlemeleri, dili, iki satırdan meydana gelmeleri ve mermer levha üzerine yazılmalarıyla birbirine benzemektedir.

19 Tuncer, a.g.m., s.352, Çizim: 8.
20 Kadir Pektaş, "Bitlis'te Az Tanınan Bir Yapı: Anonim Han" Sanat Tarihi Dergisi, Sy. XI, İzmir, 2001, s.127-133, XXXV-XXXIX.
21 Tuncer, a.g.m., s.327; M. Törehan Serdar, Rüyalar Şehri Bitlis, İstanbul, 2000, s.211.
22 Arık, a.g.e., s.82.